

2. Виноруков В.А. Организация стратегического управления на предприятии / В.А. Виноруков. – М. : Центр економики и маркетинга, 1996. – 458 с.
3. Фатхутдинов Н.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
4. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент : навчальний посібник / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань. – К.: ЕксОб, 2002. – 560 с.
5. Рейтинг банків: тунель без світла [Електронний ресурс]: Економічна правда. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2011/05/17/285954/>. – Назва з екрана.
6. Дані про ПАТ «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК» – [Електронний ресурс]: ІНГ банк Україна. – Режим доступу: <http://credit-agricole.com.ua/ukr/about/notification/>.
7. Дані про ПАТ «ІНГ банк Україна» [Електронний ресурс]: ІНГ банк Україна. – Режим доступу: <http://www.ingcommercialbanking.com/eCache/UKR/13/501.html>.
8. Дані про ПАТ «Приватбанк» [Електронний ресурс]: Приватбанк. – Режим доступу: <http://privatbank.ua/>.

УДК 658.511

Волков Д.П.,
к.е.н., старший викладач кафедри обліку
та державного фінансового контролю
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ»

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК АНАЛІЗУ ОСНОВНОЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. У сучасних умовах об'єктивно існує необхідність пошуку форм і методів забезпечення управлінських рішень результативною інформацією, яка може бути запорукою їх стабільності та ефективності в конкурентному ринковому середовищі. Тому, виходячи з вищезначених умов, необхідно дослідити існуючі методики аналізу основної операційної діяльності та на основі розглянутих методик, сформулювати єдину модель аналітичного дослідження основної операційної діяльності підприємства з урахуванням усіх факторів, що впливають на результати відтворювального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам аналітичної оцінки основної операційної діяльності приділена значна увага у працях таких науковців як В.В. Ковальов, Є.В. Мних, Г.В. Савицька, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет, С.І. Шкарабан та інші. Але, при цьому, можна відзначити, що незважаючи на значний науковий доробок, частина питань є недостатньо висвітленими, що зумовлює актуальність проведення досліджень у визначеному напрямку.

Постановка завдання. Метою статті є розробка оптимального складу параметричних показників у методиці оцінки основної операційної діяльності промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим завданням аналізу усіх аспектів функціонування підприємства виступає етап дослідження основної операційної діяльності, яка являє собою взаємопов'язаний комплекс господарських процесів: матеріально-технічне забезпечення, виробництво продукції, реалізація продукції та стратегічна оцінка умов формування інноваційного середовища.

Багатоаспектність процесу основної операційної діяльності визначає різноманіття поглядів та підходів щодо методики проведення аналітичного дослідження, а, отже, виникає потреба у ґрунтовному вивченні окремих авторських методик вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

В своїх роботах автори М.Г. Чумаченко, Г.В. Савицька, Т.Д. Костенко, Н.В. Тарасенко, Б.Є. Грабовецький [2; 4; 6; 9; 10] розглядають методику аналізу основної операційної діяльності у контексті процесів виробництва і реалізації продукції, товарів та послуг, тобто науковцями визначено такі основні напрями економічного аналізу:

- оцінка якості складання та виконання виробничих планів (виробничої програми) підприємства;
- визначення впливу чинників на виконання плану з виробництва продукції (товарів, робіт, послуг);
- підрахунок резервів можливого збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції за рахунок застосування системи заходів організаційно-технічного характеру.

Основний наголос у розроблених методиках аналізу зроблено на методику розрахунку

показників, які характеризують результати процесу виробництва: якість продукції, асортимент продукції, структура товарної продукції, брак у виробництві, обсяг реалізованої продукції. Розглядаючи виробничу діяльність як складову основної операційної діяльності, авторами не було враховано основні чинники, які безпосередньо впливають на формування виробничого потенціалу підприємства:

- у контексті аналізу виробничої діяльності не приділяється увага аналізу забезпеченості виробничого процесу ресурсами для створення нового продукту, тобто аналітичні дослідження заготівельної діяльності (матеріально-технічного забезпечення) наводяться в розрізі використання матеріальних ресурсів. Такий аналіз є актуальним саме в розрізі аналізу основної операційної діяльності (виробництва продукції), оскільки від стану розвитку системи матеріально-технічного забезпечення підприємства залежать основні показники діяльності, що досліджуються у подальшому – ціна продукції, якість, асортимент, тобто цей процес є передумовою функціональної частини виробничого процесу;

- наведена у роботі М.Г. Чумаченка [4] методика аналізу бракованої продукції зводиться до розрахунку питомої ваги виявлених непридатних виробів і при цьому не вказується на оцінку вартості поворотного браку за рахунок його реалізації як побічної продукції;

- незначна увага приділена аналізу залишків незавершеного виробництва, які можна оцінити та проаналізувати не лише за динамікою за останні кілька періодів та за результатами інвентаризацій, але й через вплив таких факторів як: рівень накопичення витрат, тривалість циклу виготовлення окремих вузлів та деталей та інших чинників. Такий аналіз достатньо важливий, оскільки вказує на ступінь іммобілізації оборотних активів.

Досліджуючи компоненти методики аналізу основної операційної діяльності, запропонованої А.Д. Шереметом [11], виокремлюємо такі завдання, які вирішуються в результаті аналізу:

- оцінка динаміки і виконання плану за основними показниками обсягу, структури і якості продукції;

- перевірка якості планових показників, їх напруженості та реальності;

- оцінка чинників впливу на показники обсягу виробництва і реалізації;

- розробка заходів по використанню резервів для підвищення темпів приросту продукції, її якості та асортименту.

Проте у методиці аналізу основної операційної діяльності, викладеної А.Д. Шереметом [11] не враховано наступні основні аспекти:

- не досліджується питання оцінки рівня освоєння нових видів продукції та їх вплив на загальний асортимент продукції та загальний обсяг реалізації підприємства;

- поза увагою залишаються питання аналізу бракованої продукції та можливих шляхів скорочення питомої ваги непридатної продукції в загальному обсязі випущеної продукції, а також автором не досліджуються методика аналітичного дослідження реалізації продукції в контексті виконання або невиконання портфелю укладених угод з контрагентами на поставку продукції.

Методичні підходи до аналізу основної операційної діяльності, описані В.В. Ковальовим та О.М. Волковою [5] передбачають виконання наступних завдань:

- аналіз категорій продукції;

- аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції;

- аналіз продуктивності;

- аналіз комплектності та ритмічності виробництва;

- аналіз браку у виробництві.

Аналіз наведених методичних підходів свідчить про такі недоліки:

- відсутність методики розрахунку показників, що характеризують якість, структуру, сортність та асортимент випущеної продукції;

- поза увагою залишився аналіз матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу;

- недостатньо розкрито методичні підходи до аналізу ринкового становища підприємства та конкурентоспроможності продукції на ринках збуту;

- не висвітлено аспект щодо підвищення обсягів випущеної та реалізованої продукції за рахунок використання резервів, які можна виявити в результаті аналізу операційної діяльності.

Наведені недоліки у своїй сукупності свідчать про недосконалість запропонованої методики В.В. Ковальовим та О.М. Волковою та вказують на неможливість її застосування в сучасних умовах господарювання, коли особливо важливу роль відіграє дія ринкових механізмів регулювання підприємницької діяльності.

Зазначені недоліки вищевказаних методичних підходів до аналізу основної операційної діяльності свідчать частковий підхід до реалізації поставлених завдань для досягнення мети аналітичного дослідження.

Розглядаючи методику аналізу основної операційної діяльності, що викладена А.І. Гінзбургом [1], яку він пропонує у контексті аналізу виробничого підприємства, ми дійшли висновку, що автор пропонує вирішити такі основні завдання при проведенні аналізу:

- здійснити оцінку динаміки валової та товарної продукції в цілому і за елементами;
- охарактеризувати динаміку асортименту, структури та якості продукції;
- оцінити ритмічність випуску продукції.

У цілому, запропонована методика відповідає принципу комплексності при аналізі основної операційної діяльності, але існує певна низка неточностей, які притаманні даній методиці, а саме:

- відсутність характеристики інформаційної бази аналізу основної операційної діяльності підприємства, що свідчить про недотримання принципу повноти при формулюванні комплексної методики дослідження;

- наявність недоліків у викладенні методики розрахунку показника асортиментності продукції, а саме невірний вибір проміжних даних для розрахунку результативного показника;

- автором не приділяється увага системі маркетингових досліджень (маркетингового аналізу) суб'єкта господарювання, яка є необхідною передумовою початку процесу створення будь-якої продукції в умовах ринкового господарювання;

- вказана методика аналізу основної операційної діяльності не передбачає застосування оперативних управлінських рішень за результатами аналізу, оскільки не охарактеризовано види резервів, які виявляються в ході проведення дослідження діяльності.

Підходи до аналізу основної операційної діяльності, запропоновані В.І. Петровою [8] та С.Б. Барнгольц [3] підтверджують їх комплексність і дозволяють вирішувати такі завдання:

- характеристика інформаційної бази аналізу основної операційної діяльності;
- оцінка темпів виробництва валової та товарної продукції;
- аналіз показників якості, сортності, асортименту продукції;
- аналіз браку та незавершеного виробництва;
- аналіз реалізації продукції;

- розробка заходів по виявленню та мобілізації резервів, що виявлені за результатами проведеного аналізу.

Єдиними недоліком вищезазначених методик є відсутність алгоритмів щодо аналізу ринкових позицій підприємства та конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку, але така ситуація пояснюється тим, що дані методики були розроблені за радянських часів, тобто за умов існування планової економіки та функціонування державного замовлення на всі види продукції та формування державними фінансовими органами основних якісних показників, що стосуються цін на продукцію та її якості, тобто потреби в аналізі ринку не існувало, оскільки не існувало ринку в повному сенсі цього поняття.

Незважаючи на цей недолік, вказані методики аналізу основної операційної діяльності найбільш повно розкривають зміст процесу ґрунтовного дослідження та надають можливість для формулювання цілісної інформаційної бази, що слугує основою для прийняття управлінських рішень.

Також недостатньо уваги у розглянутих методиках аналізу операційної діяльності приділено, в контексті інноваційного розвитку підприємства, аналізу інноваційних процесів та їх результатів.

Враховуючи значну кількість критеріїв оцінки результатів процесу основної операційної діяльності підприємства, методику аналізу щодо такої діяльності можна розглядати у двох ракурсах, а саме – з позиції техніко-економічного аналізу, який досліджує основні процеси техніко-організаційного рівня на підприємстві та їх вплив на основну діяльність, а також з точки зору взаємозв'язків «обсяг виробництва – витрати – прибуток» (управлінського аналізу), тобто іншої складової методики комплексного аналітичного дослідження, яка забезпечує для прогнозування можливих змін у процесі функціонування підприємства, для визначення найоптимальніших шляхів розвитку господарського механізму.

Ефективність операційного аналізу для розробки управлінських рішень визначається тим, що маркетингові дослідження, облік витрат, фінансовий аналіз і виробниче планування стають єдиним інструментом управління фінансами, що дозволяє проводити просте і ефективне моделювання впливу різних факторів на розмір прибутку, який отримує підприємство, а саме:

- обсяг і структура виробництва і реалізації продукції;
- склад і величина витрат (як змінних, так і постійних);
- ціни на продукцію;
- структурні зрушення в асортименті продукції [7].

Враховуючи основні компоненти управлінського та стратегічного аналізу, доцільно сформувати можливу схему аналізу основної операційної діяльності, що створить базис для вирішення тактичних та стратегічних задач підприємства та сприятиме інтенсифікації діяльності, а саме:

1. Оцінка логістичної системи підприємства та проведення маркетингових досліджень конкурентного середовища (PEST-аналіз, SWOT-аналіз).

2. Аналіз та характеристика основних параметрів основної операційної діяльності підприємства.

3. Оцінка реінжинірингових процесів основної діяльності, що проводяться керівництвом та інноваційності виробничого процесу.

4. Розробка тактичних заходів щодо реалізації програми розвитку та побудова стратегії ведення

основної операційної діяльності на основі оцінки результатів аналізу та прогнозних розрахунків.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, нами запропоновано, враховуючи досліджені методики аналізу основної операційної діяльності, виділяти ключові об'єкти, що враховують наявність аналізу функціонування інноваційного механізму промислового підприємства, на які буде спрямовано проведення аналітичного дослідження.

Література

1. Гинзбург А.И. Экономический анализ : учебник для вузов. 2-е изд., перераб. и доп. / А.И. Гинзбург. – СПб. : Питер, 2008. – 528 с.
2. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
3. Экономический анализ деятельности предприятий и объединений : ученик / Под. ред. С.Б. Барнгольц и Г.М. Тацяя. – 2-е изд. – М. : Финансы и статистика, 1981. – 488 с.
4. Економічний аналіз : навч. посіб. – 3-тє вид., без змін / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін. ; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2007. – 560 с.
5. Ковалёв В.В. Анализ хозяйственной деятельности : учебник / В.В. Ковалёв, О.Н. Волкова. – М. : ООО «ТК Велби», 2002. – 272 с.
6. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства; видання 2-ге, пер. та доп. : навч. посібник / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков, В.А. Панков, А.А. Герасимов, В.В. Ровенська. – К. : ЦУЛ, 2007. – 400 с.
7. Патарідзе-Вишинська М.В. Управлінський аспект визначення фінансового результату / М.В. Патарідзе-Вишинська // Економіка. Управління. Інновації. – 2009. – № 2. – С. 59-64.
8. Петрова В.И. Анализ хозяйственной деятельности машиностроительного предприятия: Учебник для техникумов / В.И. Петрова. – М. : Машиностроение, 1978. – 223 с.
9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. – 3-тє вид., випр. і доп. / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 668 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
10. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навчальний посібник. – 4-тє видання, стереотипне / Н.В. Тарасенко. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 344 с.
11. Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности / А.Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 415 с.